Evropský parlament
2019-2024

Hospodářský a měnový výbor

2023/2058(INI)

28.6.2023

NÁVRH ZPRÁVY

Úloha daňové politiky v době krizí
(2023/2058(INI))

Hospodářský a měnový výbor

Zpravodajka: Kira Marie Peter-Hansen

PR_INI

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....9

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Úloha daňové politiky v době krizí
(2023/2058(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na své usnesení ze dne 16. září 2021 o uplatňování požadavků EU na výměnu daňových informací: pokrok, získané zkušenosti a zbývající překážky[1],

– s ohledem na své usnesení ze dne 7. října 2021 o reformě politiky EU v oblasti škodlivých daňových praktik (včetně reformy Skupiny pro kodex chování)[2],

– s ohledem na své usnesení ze dne 21. října 2021 o dokumentech Pandora Papers: důsledky pro úsilí v boji proti praní peněz, vyhýbání se daňovým povinnostem a daňovým únikům[3],

– s ohledem na své usnesení ze dne 9. března 2022 o návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2006/112/ES, pokud jde o sazby daně z přidané hodnoty[4],

– s ohledem na návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích a který dne 14. července 2021 předložila Komise (COM(2021)0564),

– s ohledem na své usnesení ze dne 15. ledna 2019 o rovnosti žen a mužů a daňových politikách v EU[5],

– s ohledem na zprávu Komise ze dne 28. června 2022 nazvanou „Tendence v oblasti daní v Evropské unii – vydání z roku 2022“,

– s ohledem na cíl EU v oblasti emisí skleníkových plynů do roku 2030 schválený v závěrech Evropské rady ze dne 10. a 11. prosince 2020,

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 20. května 2020 nazvané „Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030: Navrácení přírody do našeho života“ (COM(2020)0380),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 15. července 2020 o Akčním plánu pro spravedlivé a jednoduché zdanění podporující strategii oživení (COM(2020)0312),

– s ohledem na nařízení Rady (EU) 2022/1854 ze dne 6. října 2022 o intervenci v mimořádné situaci s cílem řešit vysoké ceny energie[6],

[1] Úř. věst. C 117, 11.3.2022, s. 120.
[2] Úř. věst. C 132, 24.3.2022, s. 167.
[3] Úř. věst. C 184, 5.5.2022, s. 141.
[4] Úř. věst. C 347, 9.9.2022, s. 232.
[5] Úř. věst. C 411, 27.11.2020, s. 38.
[6] Úř. věst. L 261 I , 7.10.2022, s. 1.

– s ohledem na studii nazvanou „Účinnost a distribuční důsledky daní z nadměrných zisků nebo z neočekávaných zisků s ohledem na doporučení Komise členským státům“, kterou dne 29. března 2023 zveřejnila tematická sekce Hospodářská politika a politika v oblasti vědy a kvality života generálního ředitelství pro vnitřní politiky,

– s ohledem na zprávu Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) ze dne 14. října 2021 nazvanou „Daňová a fiskální politika po krizi COVID-19“,

– s ohledem na publikaci OECD ze dne 21. ledna 2021 nazvanou „Updated guidance on tax treaties and the impact of the COVID-19 pandemic“ (Aktualizované pokyny týkající se daňových úmluv a dopadu pandemie COVID-19),

– s ohledem na zprávu OECD ze dne 18. února 2022 nazvanou ‘Tax Policy and Gender Equality – A Stocktake of Country Approaches’ (Daňová politika a rovnost žen a mužů – hodnocení přístupů jednotlivých zemí),

– s ohledem na zprávu OECD ze dne 12. dubna 2018 nazvanou „The Role and Design of Net Wealth Taxes in the OECD“ (Úloha a koncepce čistých daní z majetku v OECD),

– s ohledem na zprávu OECD ze dne 15. října 2019 nazvanou „Taxing Energy Use 2019 – Using Taxes for Climate Action“ (Zdanění spotřeby energie v roce 2019: Využití daní na opatření v oblasti klimatu);

– s ohledem na vzorovou úmluvu OECD o příjmu a majetku z roku 2017,

– s ohledem na studii nazvanou „Daně na podporu ekologické transformace: přehled a posouzení stávajících daňových postupů ke snížení emisí skleníkových plynů, kterou zveřejnilo Generální ředitelství Komise pro daně a celní unii dne 6. ledna 2021,

– s ohledem na studii nazvanou „Studie o zdanění odvětví letecké dopravy“, kterou dne 2. července 2021 zveřejnilo Generální ředitelství Komise pro daně a celní unii,

– s ohledem na směrnici Rady 2003/96/ES ze dne 27. října 2003, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny[7],

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 18. května 2022 s názvem „Plán REPowerEU“ (COM(2022)0230),

– s ohledem na zprávu OECD ze dne 19. května 2020 nazvanou „Tax and Fiscal Policy in Response to the Coronavirus Crisis: Strengthening Confidence and Resilience“ (Daňová a fiskální politika v reakci na koronavirovou krizi: posílení důvěry a odolnosti),

– s ohledem na stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ze dne 13. července 2022 o zdanění přeshraničních pracovníků na dálku a jejich zaměstnavatelů[8],

– s ohledem na článek 54 jednacího řádu,

[7] Úř. věst. L 283, 31.10.2003, s. 51.
[8] Úř. věst. C 443, 22.11.2022, s. 15.

– s ohledem na stanovisko Rozpočtového výboru,

– s ohledem na zprávu Hospodářského a měnového výboru (A9-0000/2023),

A. vzhledem k tomu, že hospodářské oživení a klimatická krize zvyšují potřebu mobilizovat více zdrojů a přehodnotit současné daňové politiky v členských státech;

B. vzhledem k tomu, že rostoucí zisky podniků představují téměř polovinu nárůstu inflace v EU za poslední dva roky, neboť společnosti zvýšily ceny o více než stoupající náklady na dováženou energii;

C. vzhledem k tomu, že rostoucí trend přeshraničních pracovníků na dálku, včetně digitálních kočovníků, způsobil potíže při zdanění příjmů z práce;

D. vzhledem k tomu, že v průběhu let se daňové zatížení přesunulo z majetku na příjmy, z kapitálových příjmů na příjmy z pracovní činnosti a spotřebu, z nadnárodních podniků na malé a střední podniky (MSP) a z finančního sektoru do reálné ekonomiky;

E. vzhledem k tomu, že členské státy EU jsou neúměrně závislé na daních z pracovních příjmů, sociálních příspěvcích a nepřímých daních, jako je daň z přidané hodnoty (DPH);

F. vzhledem k tomu, že ženy jsou vystaveny skryté daňové zátěži, neboť jsou obvykle více závislé na příjmu z práce než na kapitálových příjmech a větší část svých příjmů vynakládají na spotřebu; vzhledem k tomu, že druhými výdělečně činnými osobami v EU jsou převážně ženy, které vydělávají v průměru přibližně třetinu společného příjmu domácnosti;

G. vzhledem k tomu, že byly vyjádřeny obavy ohledně možného dvojího zdanění ukrajinských uprchlíků, kteří nadále vykonávají své povinnosti pro své ukrajinské zaměstnavatele a pracují na dálku ze svých hostitelských zemí, a ohledně neexistence společného přístupu EU k této záležitosti;

H. vzhledem k tomu, že sazby DPH byly sníženy v odvětvích postižených krizí a u základního zboží s cílem tlumit negativní dopady pandemie COVID-19 a vysokou inflaci;

I. vzhledem k tomu, že počet soukromých tryskových letů v Evropě se mezi lety 2021 a 2022 zvýšil o 64 %; vzhledem k tomu, že emise oxidu uhličitého ze soukromých letů se v tomto období více než zdvojnásobily;

J. vzhledem k tomu, že v letech 2020 až 2022 přineslo odvětví lodní dopravy dohromady stejný zisk, jaký měl v předchozích šesti desetiletích; vzhledem k tomu, že zdanění tohoto odvětví zůstává celosvětově nízké;

K. vzhledem k tomu, že malé a střední podniky jsou ve srovnání s nadnárodními podniky obzvláště zasaženy složitostí daňového systému, zejména dodržováním daňových předpisů;

Daňové reakce na stávající krize a inflaci

1. zdůrazňuje, že daňové systémy a fiskální kapacity v členských státech čelí vážným otřesům, stárnutí obyvatelstva a výzvám souvisejícím s ekologickou transformací, digitální transformací jejich trhů práce a stávajícím daňovým deficitem[9], což vše zdůrazňuje potřebu rozsáhlých veřejných investic s cílem dosáhnout udržitelného hospodářského oživení, mobilizovat soukromý kapitál a přilákat podnikání;

2. se znepokojením konstatuje, že dopady pandemie COVID-19, následný šok z cen energií a inflace jsou vysoce regresivní, přičemž nejchudší domácnosti jsou zasaženy nejvíce; konstatuje, že rodinám s dětmi výrazně vzrostly účinné daňové sazby, zejména v případě rodin s nižšími příjmy[10]; se znepokojením konstatuje, že nerovnost žen a mužů se během pandemie zhoršila;

3. konstatuje, že finanční pomoc v souvislosti s pandemií COVID-19 ve formě daňových odpočtů a daňových úlev měla omezený dopad na ty nejpotřebnější, jako jsou nezaměstnaní, studenti, důchodci, nehlášení pracovníci a pracovníci na částečný úvazek;

4. se znepokojením konstatuje, že inflace byla částečně ovlivněna tím, že společnosti zvýšily své ziskové rozpětí, kdy například roční příjmy společnosti Maersk před zdaněním vzrostly z 967 milionů USD v roce 2019 na 30,2 miliardy USD v roce 2022;

5. s politováním konstatuje, že nadnárodní podniky, které dosahují nadměrných zisků v době krize a bohatí jednotlivci, kteří prostřednictvím spekulací realizují velké kapitálové zisky, jsou často nedostatečně zdaněni;

6. je znepokojen tím, že dopad dočasného snížení DPH se konečných spotřebitelů dotkl jen v omezené míře, ale byl výraznější u společností, které v důsledku těchto snížení zvýšily své ziskové rozpětí;

7. vyjadřuje politování nad tím, že v rámci celkové skladby daní jsou v EU stále nedostatečně využívány ekologické daně; vyjadřuje politování nad tím, že dotace na fosilní paliva zůstávají vysoké; konstatuje, že daňové systémy v členských státech celkově nereagují na klimatickou krizi a krizi v oblasti biologické rozmanitosti a dostatečně nepřispívají k dosažení cílů EU v oblasti klimatu;

8. vyzývá členské státy, aby pokud jde o daňové zacházení s ukrajinskými uprchlíky, zohlednily precedens související s pandemií COVID-19 týkající se zdanění příhraničních pracovníků, což by znamenalo nezapočítávat dodatečné dny strávené v hostitelské zemi při výpočtu pravidla 183 dnů; doporučuje, aby vnitrostátní daňové orgány členských států poskytovaly uprchlíkům daňové poradenství a omezily administrativní komplikace;

Odolné daňové systémy pro budoucnost

9. domnívá se, že s ohledem na mnoho krizí, kterým čelí členské státy, by EU měla využít

[9] Evropská komise, „Tax policies in the European Union – 2020 survey“ (Daňové politiky v Evropské unii – průzkum z roku 2020), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2020.
[10] OECD, „Double blow for workers as inflation drives real wages down and labour taxes up“ (Dvojnásobná rána pro pracovníky, protože inflace snižuje reálné mzdy a zvyšuje zdanění práce), 25. dubna 2023.

příležitosti k provedení úplné a komplexní analýzy svých daňových systémů;

10. vyzývá Komisi, aby zahájila komplexní hodnocení, po němž bude následovat akční plán pro důležité oblasti reforem s cílem posílit daňové systémy členských států tak, aby byly odolné vůči budoucím krizím, a to i zjednodušením jejich vnitrostátních daňových systémů; vyzývá Komisi, aby předložila daňový návrh podle článku 116 Smlouvy o fungování Evropské unie s cílem řešit konkrétní daňové problémy v členských státech;

11. vyzývá Komisi, aby posoudila účinnost dočasného snížení DPH uplatňovaného v členských státech a aby v případě potřeby přijala opatření;

12. zdůrazňuje, že ekologické daně a dobře navržené pobídky mají potenciál pokrýt potřebu dodatečných příjmů a podpořit bezuhlíkové hospodářství; vyzývá členské státy, aby se konečně dohodly na navržené revizi směrnice o zdanění energie[11];

13. se znepokojením konstatuje, že nerovnost v příjmech se za posledních 30 let prohloubila, přičemž majetek je koncentrován ve větší míře než příjmy a kapitálové zisky jsou většinou realizovány nejvyšší desetinou obyvatelstva; domnívá se, že členské státy by měly účinněji přerozdělovat příjmy a bohatství tak, že budou využívat zdanění kapitálových zisků, majetku a bohatství; podporuje výzvy k zahájení jednání na mezinárodní úrovni s cílem zavést progresivní daň z majetku ve stejném duchu jako globální daňová dohoda OECD/G20 pro společnosti;

14. vítá přijatý solidární příspěvek v EU; vyjadřuje však politování nad jeho omezenou oblastí působnosti a krátkým časovým rozpětím; vyzývá Komisi, aby zvážila zavedení trvalé daně z nadměrného zisku ve všech odvětvích s ohledem na rostoucí důkazy o tom, že inflace je částečně způsobena ziskem; domnívá se, že tyto daně by omezily oligopolní moc některých společností a zvýšily konkurenceschopnost a zároveň by bojovaly proti inflaci a zvýšily příjmy;

15. vyjadřuje politování nad tím, že odvětví lodní dopravy je nedostatečně zdaněno, a dokonce vyloučeno z druhého pilíře dohody OECD/G20; podporuje výzvu k mnohostranné iniciativě pro zdanění činností mezinárodní lodní dopravy z hlediska zisku a uhlíku;

16. vyzývá k mnohostranné iniciativě v OSN nebo skupině G20 s cílem zavést minimální normy pro uhlíkovou daň, včetně minimální sazby;

17. se znepokojením konstatuje, že soukromé tryskové lety v EU v posledních několika krizových letech exponenciálně vzrostly; vyzývá k zavedení celounijní odrazující daně pro soukromé tryskové letouny;

18. konstatuje, že jedním z nejdůležitějších cílů daňové politiky, pokud jde o rovnost žen a mužů, je odstranění daňových odrazujících prostředků pro zaměstnávání žen a nerovnoměrného rozdělení placené a neplacené práce; vyzývá Komisi, aby poskytla pokyny pro začleňování hlediska rovnosti žen a mužů do rozvoje daňové politiky

[11] návrh směrnice Rady předložený Komisí dne 14. července 2021, kterou se mění struktura rámcových předpisů Unie o zdanění energetických produktů a elektřiny (COM(2021)0563).

a daňové správy; konstatuje, že je třeba zlepšit shromažďování údajů rozčleněných podle pohlaví;

°

° °

19. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě a Komisi.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Nerovnosti se v dobách krize prohlubují. Výjimkou není ani situace po pandemii COVID-19. Dále pak ruská válka proti Ukrajině a následná energetická krize, které všechny vedly k vysoké inflaci a hospodářské nestabilitě, měly negativní dopad na naše společnosti v EU i na celém světě, a to v podobě krize nákladů na život, zvýšení nerovností, snížení reálných mezd a zhoršení klimatu a biologické rozmanitosti.

Zatímco evropské ekonomiky se díky státní podpoře pomalu zotavují, řada otázek zůstává nevyřešena a úloha zdanění jako politického nástroje pro přerozdělování, zvyšování příjmů a řízení chování je stále nedostatečně využívána.

Tato zpráva se zaměřuje na některé z nejsilnějších negativních dopadů, které krize COVID-19 měla na společnosti v EU, a na řešení těchto dopadů, která lze nalézt prostřednictvím stabilnějšího a spravedlivějšího daňového systému, který nejen reaguje na současnou bezprostřední krizi a inflaci, ale přináší výsledky mimo jiné i při řešení klimatické krize a krize biologické rozmanitosti. V souladu s některými nejnovějšími studiemi se zpráva zabývá některými z těchto bodů:

- potřebou reformovat daňový systém, má-li společnost i nadále poskytovat nezbytné podmínky pro inkluzivní a udržitelný blahobyt;

- tím, že hospodářské oživení a klimatická krize zvyšují potřebu mobilizovat více zdrojů a přehodnotit současné daňové politiky;

- malé a střední podniky jsou obzvláště zasaženy složitostí daňového systému a dodržováním daňových předpisů ve srovnání s nadnárodními podniky, což se v dobách krize zhoršuje;

- ženy jsou postiženy nespravedlivým a neobjektivním daňovým systémem, neboť se obvykle více spoléhají na příjem z práce, vynakládají větší část svých příjmů na spotřebu a mají menší podíl v nadnárodních podnicích;

- členské státy EU jsou neúměrně závislé na daních z pracovních příjmů, sociálních příspěvcích a nepřímých daních, jako je daň z přidané hodnoty (DPH), což se v době krize zhoršuje.

I když ne všechno lze napravit prostřednictvím daňových reforem, dobře fungující a dobře koncipovaný daňový systém může zajistit zdravé společnosti, v nichž jsou příjmy a bohatství přerozdělovány spravedlivě, je ceněna práce v bezuhlíkové ekonomice, jsou řešeny explicitní a implicitní genderové předsudky a vlády mají prostředky k tomu, aby reagovaly na naše společné výzvy.

EU sice potřebuje velké veřejné investice, aby dosáhla udržitelného hospodářského oživení a ekologické transformace, a rovněž mobilizovala soukromý kapitál a přilákala podnikání, ale musí také řešit výzvy, jako jsou naše stárnoucí společnosti, digitální transformace našich trhů práce a stávající daňový deficit.

Zpráva navrhuje klíčové prvky, které by mohly být zváženy v ucelenějším přístupu ke

zdanění, aby se zabránilo úpravám ad hoc v dobách krize a aby se zabránilo prohlubování nerovností v důsledku stávajících daňových systémů, což má negativní dopad na společnost a naši planetu.

Mezi důležité návrhy obsažené ve zprávě patří:

- zavedení trvalé daně z nadměrného zisku ve všech odvětvích s ohledem na rostoucí důkazy, že inflace je částečně způsobena ziskem;

- zavedení celounijní odrazující daně ze soukromých proudových letadel s cílem zohlednit vysokou úroveň emisí oxidu uhličitého;

- zavedení uhlíkové daně k zajištění zásady „znečišťovatel platí“;

- zavedení progresivní daně z majetku podobné globální dohodě OECD/G20 o dani z příjmů právnických osob.